

Szentkép

Ebédre többnyire az otthonról hozott rántott csirkét ették.

Általában a litánia után mentek haza, de ez már 1988-ban érdektelenség miatt elmaradt,

A templom napjainkban

A Hétkápolna

ti. a nagymise után mindenki hazaindult. Énekel búcsúztak a kegyhelytől. Az érintőzés (a kegyeszobor megérintése, megcsókolása) a szódiek közt nem volt szokás. Hazafelé egyszer sem álltak meg. Az otthoniak Sződligetig mentek eljűk, a két csoport összeolvadt, a rendezett sorok felbomlottak. Az áldott kézzel érintés nem volt szokásban, mivel a búcsúsok sem érintőztek. Hazaérkezés után sem szentmisét, sem pedig litániát nem tartottak a szódi templomban.

A szódiek jelentős összegű adományokkal támogatták a kegyhely fenntartását, így többek között 2002-ig olvasható

volt a 7. oszlopképen a felirat, mely szerint 1960-ban a szódi és szendehelyi hívek adományából került felújításra. A kápolna 1963-as külső tatarozásához is adakoztak az Újpestiek és Kiskunhalas városa mellett a hálás szódi hívek. Napjainkra a búcsújárás ezen módja jelentősen megváltozott. Néhány éve Szódról is már csak gépkocsin érkeznek a zárandokok a váci székesegyház előtti gyülekezőhelyre. Innen indul a szomszédos települések tagjaiból álló, „egyesült” körmenet a kápolnához. Néhányan szódi népviseletet öltenek magukra. Feszület, lobogók, egyházközségi tábla,

Máriás-lányok és hívek a vonulók sorrendje.

Felhasznált források:

Tragor Ignác Múzeum, Vác, Csukovits Anita néprajzkutató 1988-as szódi gyűjtése. Adatközlők voltak: Volentics István és Istvánné (Szód, Mártírok u. 2.), özv. Bujtás Andrásné (Szód, József Attila u. 3.), özv. Gyuricza Mihályné (Szód, Mártírok u. 14.), Kovács Mihályné (Szód, Mártírok u. 26.),

Odor nominis tui ... Tanulmánykötet a Hétkápolna 300 éves jubileuma alkalmából (Vác, 2011),

Szódi Helytörténeti Alapítvány archívuma.

Volentics Gyula

A trianoni „béketárgyalás” egyik résztvevőjének és egy országgyűlési képviselőnek Sződön lévő, a helyiek által kevéssé ismert sírját és életüket mutatom be a helytörténet iránt érdeklődő Tisztelt Olvasóknak.

Hol sírjaink domborulnak

Nemeskéri Kiss Miklós 1848-49-es honvédezredes, Kossuth egyik bizalmasa, a szabadságharc leverését követően francia emigrációba kényszerült. Az 1867-es Kiegyezés számára is meghozta a szülőföldre való visszatérés kecségtető lehetőségét. Kiss Miklós másodikszülött fia, Nemeskéri Kiss Pál még az emigrációban született, majd apja kérésére 1880-ban Magyarországra települt és átvette az apja által vásárolt gödi birtok vezetését. A szódi egyházközség kegyurának (patrónusának), Pálnak két fia született: Sándor és Géza.

Történetünk – valamint a szódi sír – szempontjából az idősebb fiú élete az érdekes. Nemeskéri-Kiss Sándor diplomata, író (Göd-pusztá, 1884. május 14. – Budapest, 1958. április 10.) jogot és mezőgazdasági akadémiát végzett. Tanulmányait befejezése után Hamburgban, a bankszakmában dolgozott, majd a *Nemzetközi Mezőgazdasági Intézetnél* londoni és római földművelésügyi szaktudósító volt. Diplomataként Magyarország követségi tanácsosa volt Szófiában, Stockholmban, Helsinkiben és a balti államokban.

Mezőgazdasági, jogi és diplomata kvalitásait kamatoztatva 1920-ban az *Apponyi Albert* vezette küldöttség mezőgazdasági szakértő tagjaként vett részt a Magyarországra nézve megalázó trianoni „béketárgyalásokon”. Több hónapig tartózkodott a francia fővárosban, és társaival szakterületenként közösen fogalmazták meg a diktátum elleni magyar kifogásokat és ellenérveket, valamint Apponyi „védőbeszédét”.

A II. világháború után – mint deklaszált személy – kiváló nyelvtudását kamatoztatva csupán szakfordításokból tudott megélni. A vadászati-irodalom több klasszikusa került ki tolla alól: *Amit az ember el nem felejt* (1932), *Egyszer volt... (1939, 2001)*, *Röptében* (1940), *Figyeltem* (1942), *Pipaszó* (1942), *Hol nem volt...* (1943).

A jó tollú író, Nemeskéri-Kiss Sándor (Horváth-Béres János alkotása)

A magát fiatal kora óta „Sanyi bácsinak” hívató, jó tollú író könyvei lebilincselően olvasmányosak. Megismerheti bennük az olvasó a diploma lét

A szódi Nemeskéri-sírhely

mindennapjait, az egyes országok szokásait, ételeit és persze sok-sok kalandot. Idős korában sem hazudtolta meg magát Sándor bátyánk, ugyanis özvegye után, 70 évesen újrnősült. Felesége, a Bécsben még ma is élő *Esterházy Mónika* (1928) a frigy időpontjában 44 évvel volt fiatalabb a gödi vőlegénynél.

Felmerül a kérdés: ha a Nemeskériek gödi birtokosok voltak, hogyan került a sírjuk a szódi temetőbe? A válasz egyszerű: a Nemeskéri-Kiss családnak régen a család gödi kúriája mellett volt a sírboltja, de azt a birtok államosítása miatt célszerű volt eltávolítaniuk, ezért 1963-ban a volt kegyúri székhelyre, Szódra hozták át egy urnában a hamvakat. Sándor lányát, *Ilonát* (*Pákey Lajosné*) 2011-ben már ide temették. E sorok szerzője a család által egyedüli szódi meghívottként vett részt a szertartáson.

N-Kiss Sándor hamvai a helyi temető „A” parcella, 8. sorának, 15. sírhelyén találhatóak, azonban a sírfeliraton az adatok pontatlanul lettek rögzítve.

A másik bemutatásra kerülő személy a szódi *Szalachy* földbirtokos családdal rokon, *vargyasi Daniel* család egyik leszármazottja, *bárá Daniel Gábor* országgyűlési képviselő.

Mint azt bizonyára sokan tudják, a későbbi szódi földbirtokos *Szalachy Sándor* 1860-ban vette meg a birtokot,

melyre két év alatt építette fel a mai napig álló – napjainkban új tulajdonost kereső – kúriáját (Petőfi utca 12.). Az épületbe 1862-ben költözött be család, majd *id. Szalachy Béla* 1901-ben egy év alatt kibővítette a főépületet egy oldal-szárnyal. *Szalachy Béla* (*Bölcske, 1868 – Sárosfa, 1945*) felesége az ősrégi, székely eredetű, *Vargyas* és *Olasztelek* településeken birtokos Daniel családból kikerülő, *bárá vargyasi Dániel Anna* (*Pécel, 1883 – Szód, 1987*) lett.

Csak érdekességként jegyzem meg: ennek a Szódra került bárónőnek a kezét vőlegénye, *Szalachy Béla* – az 1908-as házasságkötésüket megelőzően – még úgy kérte meg, hogy lófogattal utazzon Szódra a 700 kilométerre lévő erdélyi Olasztelekre. Hja kérem, a szerelem már akkor sem ismert határokat!

Visszatérve a Daniel (esetként Dánielnek is írták nevüket) családra, ennek a művelt (festett, fordított, angolt tanított), 103 évig élt szódi bárónőnek apja volt a szódi temetőben nyugvó vargyasi báró *Daniel Gábor* (1852-1918).

Ifj. Daniel Gábor apja (*Anna* nagyapja), az azonos nevű magyar politikus, 1848-as kormánybiztos, Udvarhely vármegye főispánja volt. Nos, az alma itt sem esett messze a fájától. Az unitárius, főrendi családba született gyerek is politikus, sőt országgyűlési képviselő lett. Jogi tanulmányai után ügyvédi vizsgát tett. Min-

Az országgyűlési képviselő, Daniel Gábor hajdani szódi síremléke (2006-ban készült felvétel)

dössze 24 éves volt, mikor az 1878-as választásokon a *Szabadelvű Párt* jelöltjeként az *oklándi* kerületben országgyűlési képviselővé választották. A következő két választáson is onnét jutott a parlamentbe, mígnem az 1887-es választásokon a székelyudvarhelyi kerület képviselője lett. 1892-ban újfent az oklándi, 1896-ban és 1901-ben pedig az *olábfalui* kerület küldte az országgyűlésbe. Közben a párton belül is lépdelt felfelé a ranglétrán egészen az alelnökségig.

1902-ben az *Erdélyi Unitárius Egyház* körüli felügyelői tisztségét is betöltötte, valamint két választási cikluson át (1903-ig) a képviselőház alelnöke is volt. Az ellenzéki pártszövetség az 1905-ös választásokon abszolút többséget szerzett. Ugyan Daniel maga is bejutott a parlamentbe, a történelmi vereség súlyos belpolitikai válságot okozott, melynek egyik záróakkordjaként 1906 áprilisában, kevesebb, mint egy hónappal az 1906-os választások előtt a Szabadelvű Párt jogutód nélkül feloszlott. 1905 után legközelebb csak az 1910-es választásokon nyert mandátumot, újfent az olábfalui körzetből és egyúttal újra alelnök lett, de már a *Nemzeti Munkapárt*, ami gyakorlatilag a Szabadelvű Párt folytatása volt.

Azt, hogy a szenátor mikor és mennyit tartózkodott Szódán lányánál, valamint miért választották Vargyas helyett örök nyughelyeül falunkat, ma még nem állapítható meg.

Daniel Gábor (1884)

Daniel Gábor a szódi sírfelirat szerint 1852-ben született, de egyes források az 1854. december 2-ai vargyasi születést tekintik hitelesnek. Halálának időpontja a volt helyi sírfelirat szerint 1918, míg másutt az 1919. június 4. valamint a július 3. is szerepel. Halálának helye a temetés helye, azaz Szód, míg a hivatalos életrajzban is tévesen a ma már Komárom részeként ismert *Szöny*(!) település szerepel.

Vargyasi báró Daniel Gábor országgyűlési képviselő hamvai nem a Szalachy-kriptában, de nem is az attól külön álló Daniel Anna sírja („D” parcella, 18. sor, 4. sírhely) mellett, hanem lánya sírja mögött volt a 2006-os temetőrendezésig megtalálható, amikor is – sok más, a helytörténet szempontjából értékes síremléssel egyetemben – a munkagépek értelmetlen áldozatául esett.

Volentics Gyula
helytortenet.szod.hu

Környezettudatosság III.

Szökik az elektromos energia

Az elektromos energia felhasználásának csökkentésére segítségünkre lehetnek az energiatakarékos készülékek, de a mi odafigyelésünk is sokat jelenthet. Ha ezekre figyelünk, máris tettünk valamit környezetünkért:

» lámpaizzóinkat cseréljük le energiatakarékosra (egyetlen ilyen izzó évente akár 250 kilogrammal kevesebb szén-dioxidot bocsát ki);

» lefekvéskor mindent áramtalanítsunk, ezzel akár 10% áramot is spórolhatunk. A folyamatos készenléti azaz „stand-by” üzemmódban hagyott készülékek akár évi 440 kWh felesleges áramfogyasztással is terhelhetnek egy háztartást;

» a hűtőt ne nyitogassuk feleslegesen, mert a levegő visszahűtésére plusz energiára van szükség;

» kertünkbe napelemes, ledes lámpákat tegyünk, ezzel nemcsak divatosak, de energiatakarékosak is leszünk;